

Hærvejen – den danske Camino

En Europæisk kulturrute

Hærvejen i Nordjylland

Året 2014, den 24. maj stod "Bispen Stygge Krumpen" med følge klar til modtagelsen af kirke- og kulturministeren Marianne Jelved og andre kulturpersoner i klostergården på Børglum kloster, Vendsyssel. I klostergården var der musik, leben og lyden af hestehove. Anledningen var modtagelse og udsending af pilgrimme fra nord og syd, der havde fundet vej ad den nye hærvej gennem Vendsyssel og Himmerland til Viborg. Selv fra Nidaros var der kommet "gejstligt besøg" af repræsentanter for Nationalt Pilgrimscenter i Norge, med ønske om Guds fred på vandringen og en forventning om, at den kulturelle udveksling mellem Tyskland, Norge, Sverige og Danmark ville blive styrket og der blev ligeledes udtrykt stor glæde over, at man som pilgrim nu kunne vandre hele vejen gennem Danmark uden risiko for at fare vild gennem det mørke Jylland.

Foran hovedindgangen til Børglum Kloster, med udsigt langt ned i Vendsyssel kunne kirke- og kulturministeren officielt åbne det nordjyske hærvejsforløb. Hun pointerede i sin tale, *"vi skriver historie ved, at der nu er færdiggjort en pilgrimsrute, en fælles europæisk kulturrute, der forbinder Nidaros, Trondheim i nord med pilgrimsmålene, Santiago, Rom og Jerusalem i syd. Det er i sandelighed en festdag her på Børglum Kloster."*

Hærvejen fra Viborg til grænsen har siden slutningen af 1980'erne eksisteret som vandre- og cykelrute og er kendt ud over landets grænser. I 2010 blev pilgrimsruten Skt. Olavsvejene i Norge udnævnt til europæiske kulturrute og Hærvejen fra Padborg og nordpå til Viborg udgjorde den danske del af denne rute. Gennem flere år har der været forskellige planer om at

*Hærvejen i Nordjylland.
Rødt er vandreruten.
Gult er cykelruten.*

Stygge og Elsebeth Gyldenstjerne.

Modtagelse af kulturminister Marianne Jelved.

videreføre Hærvejen gennem Himmerland og videre op i Vendsyssel. I 2007 i forbindelse med opstarten af projektet ”Rekreative ruter”, som var et fællesnordisk projekt med nordjysk deltagelse og ”Hærvejen – et moderne oplevelsesrum med historiske rammer”, der var et tværregionalt projekt i Midt- og Syddjylland, blev mulighederne igen drøftet. I 2011 tog VisitMariagerfjord initiativ til et ”pilgrims møde” i Hobro og efterfølgende et møde i Hjallerup. Den store interesse for projektet resulterede i, at Region Nordjylland indkaldte til et fælles nordjysk møde, hvor der blev fremlagt et konkret forslag til en ansøgning om et forprojekt til Vækstforum Nordjylland. Ansøgningen blev bevilliget og forprojektet gik i gang.

De otte deltagende kommuner i projektet var Mariagerfjord, Rebild, Vesthimmerland, Aalborg, Brønderslev, Frederikshavn, Jammerbugt og Hjørring. Derudover var VisitNordjylland og destinationerne partnere i projektet.

I forprojektet står der ”at det skal afdække mulige rute-forløb og oplevelsesrum og forberede hovedprojektet, der skal etablere hærvejsruten mellem Viborg og Frederikshavn og/eller Hirtshals med tilknyttede overnatningsmuligheder og formidling”.

Hærvejens Nordjyske vandreruter og cykelrute

Slutresultatet af forprojektet blev, at en nedsat styregruppe indstillede to vandreruter, en vestlige rute Viborg – Hirtshals og en østlig rute Viborg - Frederikshavn samt en opgradering af cykelruten Viborg – Frederikshavn. Indstillingen blev enstemmigt vedtaget af partnerne.

I vurderingen af de valgte ruter ligger der, ifølge forprojektet, følgende kriterier til grund: Smuk og spændende natur, autentiske vejspor / hærvej, kulturhistoriske steder og erhvervs- og oplevelsesøkonomisk potentiale samt hensyn til allerede eksisterende stier. Disse kriterier gør også, at Hærvejen ikke må betragtes som en autentisk historisk rute, men snarere en skøn blanding af mange interesser samt ”det muliges kunst”. Hvor det har været muligt, har man skelet til den tilgængelige litteratur omkring gamle vejforløb og Hærvejens formodentlige forløb. Både Hugo Mathiesen og Mads Lidegaard har givet deres bud på forskellige hærvejsruter nord på fra Viborg, hvilket selvfølgelig også har påvirket ruteforløbet. Nord for Limfjorden har bl.a. C. Klitgaard skrevet om de vendsysselske veje.

De to nye vandreruter nord på er sammenfaldende fra Viborg og følger en rute over Hjarbæk til Skringstrup, videre til Ålestrup og Testrup kloster til Års. Undervejs krydser Hærvejen Skals å, Simsted Å ved Skinders bro og Lerkenfeld å. I Års deler Hærvejen sig og sigter mod de to gamle overgangssteder ved Limfjorden, Aggersund og Aalborg.

Den vestlige rute fra Års til Hirtshals

Den vestlige rute fortsætter over Aggersundbroen mod vestkysten ved Svinklovene og følger herefter over flere strækninger Nordsøstien mod Hirtshals. Ved Hune drejer ruten mod øst for at passere forbi Tise kirke og senere forbi Børglum kloster. Herefter søger ruten atter ud mod kysten og Nordsøstien for endelig at nå færgeløbet i Hirtshals og dermed forbindelsen til pilgrimsruten Skt. Olavsvejen som begynder i Oslo. En smukt og spændende natur har helt sikkert været kriteriet for valget af ruteforløbet her, samt at Nordsøstien allerede er etableret, hvilket har betydet mindre administration i forbindelse med lodsejergodkendelser.

Den østlige rute fra Års til Frederikshavn

Den østlige rute går gennem det centrale Himmerland, fra Års til Skivum krat og videre over Sønderup å. Ud fra et formidlingsmæssigt synspunkt bliver det nu interessant, idet Hærvejen fortsætter gennem museets arbejdsmark. Hærvejen passerer det spændende område ved Nihøje, Frendrup hede med oldtidshøje og gamle hulveje og videre til Svenstrup. I stedet for at søge ned mod Østerådalene går Hærvejen vest om det store indkøbsområde, City Syd, herfra over Sorthøj og Mølleparken og ind langs

Officielt Hærvejskilt.

Hærvejen ad Vesterbro.

Vesterbro for at krydse fjorden via Limfjordsbroen. På Nørresundby siden drejer ruten mod øst og følger et stykke af Hærvejens cykelrute langs motorvejen. Syd for Vodskov krydser ruten motorvejen og fortsætter gennem Hammer Bakker. Omtrent ved Nørre Ravnstrup gods forlader Hærvejen igen museets arbejdsmark og fortsætter videre til Klokkeholm. Hærvejen følger nu en rute gennem den nordlige del af den skønne Jyske Ås og videre mod Frederikshavn. Fra Frederikshavn er der forbindelse til Skt. Olavsvejen i Oslo og Klosterleden i Göteborg, der leder til et andet stort pilgrimsmål, Vadstena.

I forbindelse med Aalborg kommunes planlægning af ruteforløbet gennem Aalborg og Hammer Bakker, indsendte Nordjyllands Historiske Museum et forslag til et ruteforløbet. Museets ønske var, at lade Hærvejen følge Østerådal fra Svenstrup ind til Vor Frue Kirke og videre ad Algade forbi Gråbrødre Kloster Museet, Budolfi Kirke og Aalborg Historiske Museum. På nordsiden af Limfjorden skulle ruten dreje mod vest langs fjorden og derefter op til Lindholm Høje. Det ville have givet mulighed for at præsentere nogle af Aalborgs vigtige kulturhistoriske lokaliteter. Fra Lindholm Høje var forslaget at ruten fortsatte mod Vestbjerg, forbi både Sulsted kirke og Hammer kirke til Grindsted. Desværre valgte Aalborg Kommune at fastholde deres eget ruteforløb med henvisning til, at museets forslag krævede for store kommunale ressourcer for at opnå enighed med lodsejerne i Hammer Bakker.

Hærvejens Nordjyske cykelrute

Hærvejens cykelrute har eksisteret siden 1989 og er i dag en del af Euro-velo ruterne, særlige kulturelle cykelruter i Europa udpeget af EU.

Fortsættelsen af Hærvejs cykelruten tager sin begyndelse i Viborg og føres nordøst ud mod Hobro og ind i museets arbejdsmark ved Lindum skov. På cykel passerer man Fyrkat og krydser via en anlagt cykelsti Onsild ådal. Herefter fortsætter ruten mod Rold skov og slår inden da et slag omkring Cirkusmuseet i Rold. Ruten er hovedsagelig anlagt på små biveje. I Rold skov følger ruten små skovveje forbi nogle af Rold skovs bedste naturperler. Ruten fortsætter mod Aalborg og passerer igennem landsbyen Volsted, som er en af de få nordjyske fortelandsbyer. For at undgå for megen trafik omkring Aalborg drejer ruten ind i Østerådal og ledes ind i Aalborg midtby. Nord for Limfjordsbroen er cykelruten sammenfaldende med vandreruten gennem Hammer Bakker og forlader museets arbejdsmark. Ruten fort-

sætter til Dronninglund og op gennem Jyske Ås for at slutte i Frederikshavn. Rutens forløb gennem Syd og – Østhimmerland giver cyklisterne masser af smuk natur – og kulturoplevelser, for slet ikke at glemme ruten gennem Jyske Ås.

Den Nordjyske Hærvejs potentiale

Hærvejens status som den danske del af den europæiske kultur-rute, Skt. Olavsvejene er af stor betydning, da Hærvejen hermed er rykket op i superligaen af vandreruter i Europa, som f.eks. pilgrimsruterne til Santiago de Compostela, også kendt som Jakobsvejen eller Caminoen og pilgrimsruten Via Francigena fra Canterbury til Rom. Man kan nu vandre eller cykle gennem Jylland ad afmærkede ruter fra Padborg til Frederikshavn eller Hirtshals, hvilket er meget væsentligt. Det giver mulighed for på egen hånd at opsoge de kulturelle steder, man selv finder interessant, eller man kan deltage i natur- og kulturvandring på udvalgte strækninger. Hærvejen kan også være med til at trække nye kulturturister til Nordjylland. Mon ikke at vandrere med rygsæk og vandrestok med tiden bliver et nyt islæt i f.eks. Aalborgs bybillede?

Når byggestøvet på Hærvejen har lagt sig, ligger der et større arbejde med at forbedre og udbygge infrastrukturen med overnatningssteder og indkøbsmuligheder. En meget væsentlig del af Hærvejens identitet er fortællingen og formidlingen langs ruten, og det er denne opgave, som er interessant for museet i årene fremover for med planerne om ombygningen af Aalborg Historiske Museum, er der også tænkt formidling ude af huset. Her i 2014 har der allerede været arrangeret en dagsvandring ”I pilgrimmenes fodspor” med fokus på at vandre som pilgrim gennem det middelalderlige Aalborg ad pilgrimsvejen mod Svenstrup og derfra videre ned i ned igennem Jylland mod Europas pilgrimsveje. Med Hærvejens indtog i museets arbejdsmark er der nu en enestående mulighed for at formidle landskabet, de gamle hærvejsforløb og vejssystemer, studedriften og de gamle overgangssteder både i Himmerland og i Vendsyssel.

Bon Camino

Hærvejens cykelrute.

På vandring.

